

Sana Krasikov s-a născut în Ucraina și a crescut în fosta republică sovietică Georgia și în New York. A absolvit Cornell University în 2001 și Iowa Writers' Workshop. Debutază în 2008 cu volumul de povestiri *One More Year*, care a fost nominalizat la Hemingway Foundation/PEN Award și la New York Public Library's Young Lions Fiction Award și a primit Sami Rohr Prize for Jewish Literature. Povestirile sale au apărut în *The New Yorker* și în *The Atlantic*, ca și în alte reviste. *Patrioții* (*The Patriots*, 2017) este primul ei roman, întâmpinat cu recenzii pozitive în *The New York Times*, *The Guardian*, *The Spectator* și în alte publicații. În 2017 a fost inclusă pe lista *Granta* a celor mai buni tineri romancieri americani. Sana Krasikov locuiește în Hudson Valley, New York, împreună cu soțul și cei doi copii.

SANA KRASIKOV ~ PATRIOȚII

Traducere din limba engleză și note
CIPRIAN ȘIULEA

PROLOG

Saratov, 1956

Într-o duminică de august, un băiat și un bărbat cu un singur braț au apărut pe peronul gării din Saratov. Trenul pe care îl așteptau ei trebuia să sosească la șase. La acea oră timpurie a serii, aerul începea să se răcorească. Lumina soarelui își schimba direcția și devenea mai închisă, transformând în aur praful ridicat de pantofii pasagerilor grăbiți. Bărbatul scoase din haină o țigară rulată de mână, în timp ce mergea în față prin mulțimea agitată, și o prinse între dinți. Extrase un chibrit dintr-o cutie cu singura lui mână, îl aprinse cu carnea degetului mare și se aplecă deasupra flăcării. Trase din țigară și privi în spate, să vadă dacă nu cumva băiatul fusese înghițit de mulțime.

Toată vara, gările fuseseră aglomerate cum nu se mai întâmplase de pe vremea războiului. Ca să controleze duhoarea toaletelor publice, igienizatorii turnau clorură de var în gropile veceurilor. Bărbatul îi interzisese băiatului să meargă singur la aceste anexe, știind că ele erau pline de *urki* gata să-ți taie gâtul pentru banii pe care îi țineai în chiloți. Cu doi ani în urmă, un val de infracțiuni lovise orașele, căci primii condamnați eliberați fuseseră hoții de buzunare și prostituatele, ucigașii, tâlharii și onaniștii. Abia acum, la trei ani după ce tiranul crăpase, erau eliberați și alții – cincizecișoptiști, contrarevoluționarii și

dușmanii poporului, al căror număr era prea absurd, prea enorm pentru ca șefii, cu teama lor stăruitoare de haos, să îi elibereze pe toți odată.

Veneau din Vorkuta, din Peciora și Inta, din Kolîma, Kenghir și Perm. Au sosit în vara aceea, călătorind spre sud cu trenul, ca niște bușteni pe un râu umflat. Păduri întregi de oameni tăiați, legați și stivuiți, iar acum lăsați în derivă pe apele în creștere. O recoltă a iernii, dusă pe sus cu o înspăimântătoare rapiditate.

De la locomotiva din față se auzi un țigal. Clinchetul și schimbarea șinelor aduseră ultima umplere a ceainicelor. Atunci când răsună al doilea vaiet, băiatul își dori să nu-l fi auzit, apoi se muștră singur pentru lașitatea acestei dorințe. Nu reușise întreaga săptămână să evoce imaginea ei. Acum, în timp ce se pregătea să o recunoască pe mama lui printre necunoscuții care se revărsau rapid din vagon, se simți asaltat de disperare.

– Vagonul nouă, spuse bărbatul, lăsându-l pe băiat să o ia înainte.

Părul proaspăt tuns îi cădea pe frunte sub forma unui breton care îl făcea să arate mai mic decât cei doisprezece ani ai lui. Hainele, deși nu erau noi, erau călcate și scrobite.

Din tren coborî o femeie cu gura încremenită într-un zâmbet implorator. Haina căptușită de culoare oliv îi aminti băiatului de cea pe care o purta țăranul care aducea cartofi la orfelinatul lui. Puloverul ei gros atârna deasupra unei rochii cu un tiv grosier. Valiza pe care femeia o puse pe peron era de carton, întărită cu colțuri de metal, și atât de mică încât băiatul nu-și putea imagina că ar conține altceva decât câteva hârtii. Lumina care apărură pe fața ei când îl recunoscu îi provocă băiatului un spasm de greață în gât.

Ea era mai bătrână, bineînțeles, și avea o față palidă și umflată. Trăsăturile ei cândva sculpturale erau modificate de o tunsoare scurtă și ciudată: cu cărare într-o parte, în două fâșii de un gri ca al porumbeilor. Doar ochii ei, acei

ochi albaștri cu pleoape grele care fuseseră întotdeauna punctul focal frapant al feței ei, îi erau familiari, într-un mod tulburător.

Bărbatul îl împinse spre ea.

Femeia se lăsă pe vine și prinse fața lui Julian în mâini.

– Stai să mă uit la tine, dragul și neprețuitul meu băiat.

Băiatul prinse semnificația cuvintelor ei în ultima clipă. Ea le rostise în engleză – o limbă pe care el nu o mai auzise sau vorbise de aproape șapte ani. Femeia spuse, ca și cum l-ar fi tachinat:

– Nu mă recunoști?

– Cum să nu te recunosc, mamă! răspunse el în rusă.

– E în regulă. M-am transformat într-o babă, nu-i așa?

Băiatul nu știa ce să răspundă la asta, așa că spuse cu o voce foarte falsă:

– Dă-mi să-ți duc eu bagajul, mamă!

Trenul pleca. Printre vagoane străfulgerau bucăți de cer. Dar unde era părul ei? Șuvițele lungi și dese în care el își îngropa fața lui mică, pe care și le imaginase ani de zile în somn, fiind tot ce reușise să păstreze din ea – resimțea pierderea lor ca pe o trădare. Băiatul îi luă valiza, în timp ce ea se apropia de Mark Pavlovici, directorul casei de copii, și îi lua mâna în mâinile ei. Îi mulțumea lui Mark Pavlovici pentru tot ce făcuse pentru fiul ei în toți acești ani. Acum că ea trecuse din nou la rusă, Julian rămase dintr-odată năucit: vocea ei, surprinzător de tare și clară, avea ritmul săltăreț pronunțat al unui accent american.

Cum de nu-și amintise asta?

– O să ne pară rău că pleacă, spuse directorul. Iulik ne-a fost de mare ajutor. Directorul privi scurt spre trenul care pleca. Veți vedea chiar dumneavoastră ce băiat minunat e. Foarte muncitor.

– Sunt sigură că așa va fi, spuse ea, punând mâna pe umărul lui Julian.

Acesta simți cum corpul îi devine rigid. Acum va trebui să plece de la școală, să renunțe la jocurile din spatele

grajdului vacilor, să-și ia adio de la prietenii lui, de la întreaga lui viață. La gândul că va trebui să se ducă să locuiască împreună cu această femeie simți că-i vine să se prăbușească, plângând de furie. Dar directorul păru să-i citească gândurile și spuse:

- Sper să nu vă deranjeze că îl vom mai ține puțin la noi...

Era mai puțin o întrebare și mai mult o promisiune de a avea grijă de el până când ea se punea pe picioare. Totul fusese aranjat dinainte. Așa se proceda cu toți copiii deținuților.

Ochii mamei lui se umplură de o recunoștință amară, dar ea se uită totuși la Julian, ca să fie sigură că el e de acord. Julian simți că se rușinează. Era evident că ea nu avea mijloacele de a-l lua cu ea. Mark Pavlovici o întrebă dacă vrea să rămână peste noapte, dar ea spuse că aștepta legătura de noapte spre Moscova. Acolo avea să-și pună viața la punct - să obțină documentele de reabilitare, să-și caute de lucru, să găsească o cameră în care să locuiască ei doi.

- Dar totul ar trebui să fie în regulă până în decembrie, spuse ea cu un răs forțat și puțin bronșic. Și atunci vom putea sărbători împreună Anul Nou. Nu-i așa că o să fie extraordinar?

Ani de zile, băiatul repetase ce i-ar putea spune după ce regăseau (*Stai jos, mamă, odihnește-te, o să am eu grijă de tine*). Acum se simțea ca un soldat care fugise de recrutare.

- Ce mai înseamnă câteva luni după tot acest timp? spuse ea.

Și cu aceste cuvinte, mama lui - fantasma imaginației sale epuizate - intră din nou în viața sa.

CARTEA ÎNTÂI

1

SALTURI CALITATIVE

New York, 1934

A frânge inima familiei era prețul pe care îl plătea pentru salvarea inimii tale. Florence se dedicase acestui crez, lăsându-se purtată de el de-a lungul cruzimii ultimelor șase săptămâni – astfel că fu surprinsă, pe puntea superioară a vasului *Bremen*, să simtă că siguranța ei dă înapoi. Privea pe sub palma ei îngustă oamenii care se îngrămădeau pe chei. Soarele de mai acosta portul și învelea totul într-o strălucire orbitoare. Aerul mirosea a cărbune și a pește stricat. Valuri mici și verzi goneau de la carenă până la chei, unde părinții și fratele ei mai mic stăteau înghesuiți printre necunoscuți. I-ar fi strigat, dar știa că vocea ei n-ar fi răzbătut printre țipetele pescărușilor și fagotul intermitent al formidabilului șuierat al vaporului.

Florence le spusese părinților ei că pleacă abia după ce-și cumpărase biletul. Apoi se pregătise pentru izbucnirea familiei ei.

– Cleveland n-a fost de ajuns! Strigătele tatălui ei cutremuraseră camera lor din Flatbush. *Rusia!* Vrei să mergi acolo unde oamenii sunt împușcați pentru că mănâncă din propriile cereale?

Florence ripostase.

- Nimeni care a călătorit acolo n-a relatat că ar fi văzut așa ceva.

El se întorsese spre mama ei.

- N-a relatat! Sunt păcăliți, Florie. Și tu ești păcălită.

- Sigur, iar fabricile ard paie doar ca să facă să iasă fum pe coșuri?

- Tu crezi că eu sunt atât de prost că nu știu din ce fel de lume înșelătoare a plecat tatăl meu. O persoană tânără ca tine, gata pentru recrutare...

- Nu m-a recrutat nimeni!

Însă în ochii lui feroce exista o neîncredere nebunească.

- Arată-mi carnetul de partid!

- Nu am! strigă ea, cu vocea frângându-i-se din cauza lacrimilor. Pentru numele lui Dumnezeu, nu sunt comunistă!

- Atunci de ce, Florie? Spune-mi *de ce*. Ce fel de nebunie e asta, ca o fată să vrea să-și abandoneze familia și casa, toți oamenii care o iubesc? Și să meargă la celălalt capăt al lumii!

Ea nu-i putea spune adevărul. Nu-i putea arăta fotografia bărbatului cu ochi negri și obraji de apaș, ascunsă în fundul sertarului comodei sale. Era mai bine ca ei să creadă că e comunistă decât *nașka*.

- Nu plec pentru totdeauna, tată! spuse ea cu o voce răgușită din cauza țipatului.

- Atunci spune-ne pentru *cât timp*.

- Nu pot să vă spun. Un an, poate mai mult.

- Ca să arunci la gunoi încă un an din viață?

- Eu vreau să-mi trăiesc viața.

- Atunci du-te! spuse tatăl ei. M-am săturat de tine. Sper să nu apuci ziua în care o să simți durerea pe care o simțim noi acum.

În ciuda amenințărilor, părinții ei veniseră s-o conducă. Florence primi de la mama ei haina de blană a aces-teia, ca să înfrunte iarna grea rusească. Tatăl ei îi cumpără un cufăr pentru călătorie. Se uitară cum acesta e aruncat

de un însoțitor de bord în cală, unde căpătă mărimea unei cutii de chibrituri pe lângă restul încărcăturii - cutii și butoaie imense, automobile cromate, pianine. Fratele ei, Sidney, îi dăduse îndrăgita lui busolă BSA Taylor, ale cărei margini oblice și reci Florence și le înfigea acum în carnea moale a degetului mare, cu o plăcere chinuitoare. O descoperise în poșetă abia după ce se îmbarcase pe vapor. Ar fi vrut să se dea jos de pe vas și să i-o dea înapoi lui Sidney, al cărui păr ca o cască de protecție din blană de bizam se mai vedea intermitent printre trupurile de pe chei. Dar era prea târziu; pasagerii de la clasa a treia se îmbarcau și blocau pasarela cu bagajele lor incomode. Danezi, polonezi și germani îndesați, cu paltoane de iarnă și cizme de cauciuc. Se întorceau în patriile lor, cu copiii lor americani după ei, în căutare de lucru. Florence îi urmărea cum urcă anevoie la bord și avu dintr-odată impresia că se uită la un film vechi cu Ellis Island, pe care Marea Criză îl inversase: mase de emigranți care se întorceau la vapor, duși înapoi cu ajutorul aceluia mare depozit uman, în timp ce Statuia Libertății le făcea semn de adio cu mâna.

Reveria ei fu întreruptă de o ceartă de pe punte. Cineva cerea să aducă un incubator de pui la bordul vasului, în loc să îl abandoneze în cală. În conflict interveniră și zgomotele unui cocoș care cotcodăcea, sfidând al treilea șuierat al vasului. Profitând de zarvă și tumult, unul dintre polonezi trecea de la un pasager la altul, cu o cutie de colectă. Văzând o fată înaltă și atrăgătoare, cu un costum verde la comandă, o luă pe Florence drept o doamnă tânără și bogată și o abordă cu un discurs despre deportații lipsiți de bani, rostit cu un accent puternic. Era imposibil să îi auzi povestea, printre pocniturile frânghiilor și ecourile portului. Florence avu impresia că își aude numele - vocea tatălui ei, o halucinație provocată de turbioanele vântului. Deschise poșeta și îi dădu bărbatului o monedă.

Se simțea pregătită pentru desprinderea de chei a vasului, dar mulțimea fusese cuprinsă de o nouă agitație. Unei fete de vreo optsprezece ani îi căzuseră ochelarii pe pasarelă și acum băjbăia cu palmele după ei, întrerupându-și căutarea doar pentru a arunca replici de apărare furioase celor a căror trecere o bloca. Florence recunoscuse, mijindu-și ochii miopi, sfidarea sălbatică a celui care a învățat să-și poarte cu insolență stângăcia. O fată obișnuită să nu fie la locul ei. Însă aspectul ei fizic fu cel care o impresionă cel mai mult. Fata ar fi putut să fie Florence însăși – mai tânără, mai scundă și mai rotofeie, dar altfel având o asemănare aproape de familie. Pielea ei era la fel de albicioasă, șuvițele doar puțin mai întunecate decât ale lui Florence aveau buclarea puternică pe care Florence învățase să o obțină de la părul ei cu ajutorul loțiunilor relaxante și al pieptenilor. Cineva de pe vas fu trimis să o ajute pe fată și în curând ochelarii ei fură recuperați dintre scândurile pasarelei. Agitația se stinse iar când se auzi ultimul semnal venit de pe înălțimile vasului. Coșurile scuipară fum de cărbune și motoarele remorcherelor începură să se învârtă. În sfârșit, *Bremen* începu să alunece cu spatele, imperceptibil, pe Hudson.

Un stol de pescăruși cu aripile tivite cu negru dădea ocol vasului care învolbura și despica apa. Încet-încet, mulțimea de pe chei se îndepărtă, iar familia lui Florence odată cu ea. Doar pescărușii rămaseră aproape. Se înălțau și plonjau în urma lui *Bremen*, într-un tunel de aer care părea să propulseze vasul și pe toți cei care se găseau pe el pe o rută care se prelungea ireversibil în marea strălucitoare și impunătoare.

A doua zi dimineată, razele soarelui nu mai erau blocate de nici o clădire sau de copaci. Florence stătea pe un șezlong, la umbra festonată a unei apărătoare, iar răcoarea oceanului îi făcea pielea ca de găină pe brațe. Își puse ochelarii de soare rotunzi și încercă să citească o carte pe

care o adusesese pentru această călătorie: *Virtutea roșie: Relațiile umane din noua Rusie* de Ella Winter. Din cauza stilului lui Winter, îi era greu să treacă de pagina 2. Și o altă relație umană concura în prezent pentru atenția ei: pe puntea de sus, la clasa întâi, o doamnă înaltă cu obraji supti și corp de ogar, subțire ca o funie, se plimba la brațul unui gentleman mult mai tânăr, cu piele de culoare întunecată. Părul bărbatului era pieptănat spre spate și dat cu gel, ca al lui Valentino. Coloana lui vertebrală rămânea rigidă, cu un aplomb militar, chiar și atunci când însoțitoarea lui îl bătea pe umăr și îi atinge urechea cu buzele ei subțiri.

– Deci ce părere ai despre ea?

Florence se întoarse și o descoperi pe fata pe care o văzuse cu o zi în urmă. Acum ochelarii ei cu ramă de baga erau prinși bine pe puntea scurtă a nasului. În vârful capului cărlionțat avea o beretă croșetată, înclinată într-un unghi periculos.

– Poftim?

– Ella Winter. Cartea ta. Încă o Margaret Mead falsă, dacă mă întrebi pe mine.

Florence se încruntă și aruncă o privire spre copertă.

– Probabil a fost foarte dezamăgită să descopere că rușii ei nu sunt niște sălbatici analfabeți, ca samoanii, reluă fata fără nici un preambul.

– Ai citit-o? spuse Florence neîncrezătoare.

– Am citit tot ce era nevoie în eseu publicat în *The American*. Ar publica orice așa-zisă lucrare academică, atât timp cât e semnată de doamna Lincoln Steffens. Ție ți-a plăcut?

Nu era atât o întrebare, cât o contestare preventivă a gusturilor ei și, prin urmare, Florence decise că nu merita un răspuns. De fapt, cartea era uluitor de monotonă. Însă asprimea exuberantă a acestei fete ciudate o obligă pe Florence să o apere.

- Dar ce spui de Dorothy Thompson - n-o citești nici pe ea, din cauză că e doamna Sinclair Lewis?

- Ce fel de comparație falsă mai e și asta? spuse fata trântindu-se pe șezlongul de lângă. Thompson e regina presei. Winter e doar o sufragetă născută cu douăzeci de ani prea târziu.

În ochii fetei - la fel de albaștri ca ai lui Florence - licărea o poftă de dezbatere pe care Florence o găsea cu atât mai iritantă cu cât o experimentase deja suficient. Simțea că, dacă intră într-o conversație cu această făptură, se va întoarce la o ipostază a ei pe care se străduise s-o lase în urmă. La liceu și colegiu, Florence luase note bune, dar ceva din ea știa că educatorii pe care îi admira nu o admirau și ei. Profesorul ei de istorie o lăudase o dată în fața celorlalți studenți ca fiind tipul de fată „care poate să taie un stejar cu o bătă de baseball“. Florence se crispa când își amintea cât de surdă fusese în fața acestei laude cu dublu tăiș.

- De ce sufragetă? întrebă ea acum, cu o nonșalanță prudentă.

- Locul femeii de clasă muncitoare e lângă bărbații din clasa ei, nu lângă femei din alte clase. E ABC marxist, dacă ea s-ar fi obosit să deschidă vreo carte de Marx.

- Dacă tu te-ai obosi să deschizi cărțile ei, ai vedea că ea recunoaște faptul că Marx susține că asta e adevărat doar pentru societățile care nu au eliminat clasele. Oricum, eu n-o citesc pentru teorie.

- Știam eu! Mergi în Rusia, ca și mine. Fata întinse mâna. Essie Frank.

- Florence Fein.

În mai puțin de un minut, Florence fu asediată de o salvă de întrebări. La ce clasă călătorea? De unde era? Unde fusese la școală? Unde avea de gând să stea după ce ajungea în Moscova?

- La hotelul Intourist? întrebă ea, părând îngrozită. O să te jupoaie. Au prețuri exagerate pentru toți străinii.

Evident, Essie avea să locuiască într-un cămin muncitoresc de la Institutul de Limbi Străine, unde o aștepta deja o slujbă.

- Eu o să stau în Moscova doar până obțin un bilet pentru Magnitogorsk, spuse Florence.

Spera ca tonul ei să sune pe de o parte misterios, iar pe de altă parte să descurajeze alte întrebări. *Bremen* oprea în Copenhaga, Danzig și Libau, iar Florence încă nu cunoscuse pe nimeni care, asemenea ei, să debarce în Letonia și să ia trenul spre Moscova. Judecând după spusele ei, Essie pornise în această călătorie mai pregătită, având fotografii de pașaport suplimentare, ca și unele articole pentru schimb sau oferit cadou. Florence resimțea buna pregătire a lui Essie ca pe o provocare la adresa credinței ei în viitor.

- Magnitogorsk, tocmai în Urali! spuse Essie, fie impresionată de bravura lui Florence, fie uimită de nesăbuința ei. Ai acolo vreo slujbă sau ceva de genul ăsta?

Florence nu știa prea bine cum să răspundă. Nu știa nici ea sigur ce vis anume urma: unul al Umanității sovietice sau al unui anumit bărbat sovietic cu ochi negri.

În momentul acela, un grup de pasageri de la clasa a treia apără pe punte. Unul dintre bărbați îi făcu cu mâna lui Essie.

- E grupul cu care ești? spuse Florence.

Essie păru stânjenită.

- Nu, nu, nu sunt cu ei...

După ce invadase spațiul privat al lui Florence, Essie părea acum să-l apere cu atenție pe al ei.

- Știi, a apărut un loc liber și am obținut un bilet ieftin în ultima clipă... Coboară toți în Danzig.

- Ah!

Florence întoarse din nou privirea spre cuplul de la clasa întâi. Ogarul în pijamale de mătase își arcuia trunchiul ei lung, râzând isteric, în timp ce iubitul ei bronzat,